

Feestslingers

Die ochtend was Johan Valentijn iets overkomen, net of hij zijn dochter kwijtraakte. Hij wilde de gedachte eraan niet toelaten, toch kon hij zich niet verweren.

Het was stil na het feest van gisteravond, dat tot diep in de nacht duurde, en nu had elk geluid zich teruggetrokken achter de muren van zijn hooggelegen verdieping in Amsterdam aan de Nassaukade. De kleurrijke slingers bewogen op de wind, hij had balkondeuren en ramen tegen elkaar opengezet.

Zijn dochter Twiske Fleurs - ze noemde zich naar haar moeder - had haar eenentwintigste verjaardag gevierd, het was 15 december 1985. Haar moeder, Marjorie Fleurs, woonde al jaren buiten de stad, in de buurt van Spaarnwoude. Eerst woonde Twiske vooral bij haar moeder en zag ze haar vader zelden, een schaarse zaterdag of zondag eens in de veertien dagen. Daar bracht Twiske het grootste deel van haar jeugd door. 's Winters schaatsen, de zomers met struinende tochten door de weilanden en polders, in het voorjaar de bloei van bloemen en in de schitterende herfst het kopergeel aan de bomen. Zij was een meisje van het avontuur.

Johan moest zich inspannen de band met zijn dochter niet te verliezen, al leek ze soms een vreemd kind voor hem. Als veertienjarige maakte ze zich op met zwarte make-up, zette ze zwarte wimpers aan en maakte haar huid poederwit. Ze stiftte haar wenkbrauwen donker. Droegen andere meisjes kleurrijke jurken, Twiske had een uitgesproken voorkeur voor zwart.

Iedere keer als Johan haar weer zag, staande op de drempel van haar moeders huis, ging er een schok door hem heen: dit was zijn dochter, waarom was ze weggegaan bij hem, woonde ze buiten haar geboortestad Amsterdam? Twiske kwam ter wereld in het Prinsengrachtziekenhuis op een grijze zondagochtend, tegen elf uur. Later op die dag begon het te sneeuwen, niet veel. Twiske en haar moeder sliepen niet thuis. Ze moesten in het ziekenhuis blijven. Er was iets niet helemaal in orde met de bloedgroep van het meisje. Haar huid zag oker.

Uiteindelijk was er geen reden tot zorg. Die nacht bleef Johan alleen aan de Nassaukade. Het was niet zijn eerste onderkomen in de stad.

Hij was op zijn achttiende in Amsterdam komen wonen, bijna zo'n dertig jaar geleden, vanuit het ouderlijk huis in het oosten van het land, zwierf een tijd van de ene kamer naar de andere. Aan de Westergracht woonde hij maandenlang in een achterwoning zonder ramen met alleen een lichtkoepel. De Rijnstraat bood hem onderdak boven een garage voor *classic cars*. Hij werd er bedwelmd door stationair draaiende, rokende schoonheden als Volvo Amazone, Borgward Isabella, Citroën DS, Karmann Ghia, Alfa Romeo Giulia en Saab 90. Aan de Daniel Stalpertstraat betrok hij een benedenwoning met kleine tuin, eigenlijk niet meer dan een betegeld terras omzoomd door onkruid, die hij moest verdedigen tegen indringers.

De hoge schuttingen rond het tuintje waren afgezet met prikkeldraad. Buitensporige sloten op de houten toegangspoort. Alles was vergrendeld, zelfs zijn voordeur verstevigd met stalen randen waar geen klauwhamer tussen paste.

Johan groeide op in een statige, ruime woning in het buurtschap Mariënberg, omgeven door bossen en uitgestrekte, verlaten landstreken met hier en daar een boerderij, een stil gehucht. Bomen stonden als beschermende handen om het huis. De dakkapel van zijn slaapkamer bood in voorjaar en zomer uitzicht op een ruisende zee van bladeren. De herfst kwam met verguldsel. 's Winters sloegen de kale boomtakken tegen elkaar en kreeg de wereld dimensie te over: zover het oog reikte niets dan leegte, de horizon als een zwarte cirkel. In dit wijde, grootse land leefde Johan met zijn ouders op het ritme van de jaargetijden. Hij was enig kind, ook dat was hem overkomen. Zijn vader werkte als griffier op de rechtbank van het verderop gelegen Almelo, de grote stad. In de gemeenteraad van Mariënberg behartigde Johans moeder de belangen van een vooruitstrevende groepering.

Zo verzette mevrouw Elza Valentijn-Schouten zich tegen de in haar ogen nodeloze sloop van de woningen van veenarbeiders, weliswaar haveloos en zo goed als onbewoonbaar verklaard, maar waard gespaard te blijven. Zolang Johan zich herinnerde, zette zijn moeder zich in voor behoud: geen ongeoorloofde kap van bomen, evenmin het rooien van bosschages, het karakter van landwegen bewaren, de sierlijke, gietijzeren overkapping van het station van Mariënberg met de glazen vensters vernieuwen en niet eerst vernietigen en daarna door golfplaat vervangen enzovoort. Zijn moeder stond op de barricade, spande zich in, verwierf handtekeningen en liet haar stem in de raad horen.

Ze had de gave tot overreding. Dankzij haar inzet behield Mariënberg een entourage die voor Johan grensde aan het paradijselijke. Haar kracht gaf hem een onmetelijk gevoel van veiligheid.

Johans jeugd was een en al beschutting en geborgenheid.

Hij moet het aan zijn moeder te danken hebben gehad dat hij zijn woning aan de Daniel Stalpertstraat nummer 43 met alle overtuiging tegen indringers wilde beschermen. Welke indringers dat waren, dat wist hij niet. Uit welke hoek het gevaar dreigde, was hem onbekend. Het kwam door een vriend, Leopold Friese, die op een dag bij hem langskwam aan de Rijnstraat. Hij was in het gezelschap van een oudere man, die zijn naam zo onduidelijk uitsprak, dat Johan hem niet verstond. Achteraf bleek dat opzet.

Johan had in Leopold een groot vertrouwen. Hij was een van zijn eerste vrienden in Amsterdam, waar hij aanvankelijk niemand kende. Zelf bewoonde Leopold een etage aan de Amstel tegenover theater Carré. Johan was nog te pril, te kort in de stad, om zich af te vragen hoe een leeftijdsgenoot van hem aan zo'n riante verdieping kwam. De jongeman bood Johan de woning aan de Daniel Stalpert aan tegen geringe

vergoeding. Hij kreeg als opdracht ervoor te waken dat geen ongenode lieden, 'ongure personen' zoals Leopold het noemde, het pand betraden. Johan mocht, behalve zijn vrienden of vriendinnen, niemand toelaten, zeker geen mannen van de gemeente of andere instellingen die aanbelden en zich met bestempelde papieren, gewichtige aktes, dwangbevelen of anderszins bekendmaakten. Ondanks dat alles waren ze niet te vertrouwen. Dan zou Johan zijn onderkomen verliezen, en dat was toch niet de bedoeling.

Leopold viel hem bij: 'Het gaat erom dat jij de hoofdbewoner bent. Dat het huis niet leegstaat en dan opeens door anderen in bezit wordt genomen.'

Johan, afkomstig uit het veilige oosten, keek verbaasd op: 'Dat gebeurt toch niet zomaar, mijn moeder zou dat huisvredebreuk noemen.'

Leopold en de man lachten.

'Dan heb je het goed begrepen,' zeiden ze ongeveer gelijktijdig. Leopold vervolgde: 'Het is ook aan te raden 's nachts het huis niet alleen te laten, dus je aanstaande Amsterdamse grietjes moet je maar thuis ontvangen... En mocht je weggaan, sluit telkens alles af. De poort, de achterdeur, vergrendel de ramen, verzeker de voordeur. Laat je door niemand op andere gedachten brengen.'

Johan was zonder enige argwaan. De bewogen woorden klonken hem bekend, de zinnen met de imperatieven waren hem vertrouwd. Zo had hij vaak zijn moeder horen spreken als ze, vol vuur, haar standpunten verdedigde. Zijn vader knikte. Hij beaamde alles wat zijn echtgenote zei. Trad minder op de voorgrond. Dat paste ook bij zijn betrekking: hij was chroniqueur van rechtszaken, de schrijver van misdrijf, aanklacht, oordeel, verdediging, schuld, strafpleidooi en boete. Griffier Valentijn was als geen ander op de hoogte van wetteloosheid en onrecht.

Met deze eigenschappen was Johan behept, al was hij zich daarvan aanvankelijk niet bewust. Zodra hij het ouderlijk huis in Mariënberg had verlaten, richtte hij zich op zijn nieuwe leven in Amsterdam. Hij kon niet vermoeden op welke vragen hij antwoorden zou moeten vinden, welke stormen hij moest doorstaan; hij voelde zich alsof hij afkomstig was van oude landadel voor wie de toekomst onbedreigde perspectieven biedt. Een gevaarlose jeugd vormt, in de wildernis van de stad, een levensgevaar.

Die avond van de vijftiende december op de Nassaukade miste Johan zijn pasgeboren dochter en Marjorie, de prille moeder. Het was hem vreemd: net vader geworden en toch alleen. Hij keek naar de sneeuwval, door de wind opgejaagd en bijna horizontale lijnen beschrijvend langs de bomen aan de kade. Oostenwind. Op het water van de Singelgracht vormde zich een vliedunne ijslaag. Hier was hij terechtgekomen, op deze verdieping. Dit huis zou zijn kind onderkomen bieden, solide, veilig, vertrouwd. Als ze groot zou zijn, behield ze aan dit huis haar mooiste herinneringen. Zo stelde hij zich dat voor. Zo zou het gaan. Zoals hij nog elke dag de bescherming ondervond van het beschutte huis in Mariënberg, zo zou deze Amsterdamse verdieping voor zijn dochter altijd een

oriëntatiepunt blijven. Dat was zijn droom. Vanuit hier begon haar leven. Het was immers zo, dat de eerste drie, vier jaar beslissend zijn voor al die tijd daarna.

Met open ogen was Johan in de val van de Daniel Stalpert getrapt. Hij bewoonde het huis ruim drie jaar, vergrendelde het zoals afgesproken, bewaakte huisnummer 43 met de inzet zoals hij die had geërfd van zijn moeder. Voor Johan was het niet meer dan vanzelfsprekend dat hij, uit drang tot rechtvaardigheid, de leegstaande woning door zijn aanwezigheid leefbaar hield. Laat een woning alleen achter, en 's winters bevrozen de leidingen en springen ze kapot. Laat een huis eenzaam, en onkruid zal het overwoekeren, dieren maken het tot hun domein, de stormwind heeft na verloop van tijd vrij spel. Een leegstaand huis verwildert, al staat het in de binnenste binnenstad van Amsterdam.

Zijn moeder had Johan geleerd: heb eerbied voor een huis.

Ze had eens een Italiaanse film gezien waarin orkestleden repeteren; elk praat verliefd over zijn instrument. Ze bevinden zich in een kapel. Door de gebrandschilderde ramen valt licht naar binnen. De zonnestralen strelen het koper, schitteren op de kleppen van de hobo, glanzen op het vioolhout. De stemmen van de muzikanten hebben de lyrische toon van de instrumenten zelf. In bioscoop Varossio aan de Grotestraat in Almelo zag ze *Prova d'orchestra*, een film van Fellini. Meteen belde ze vanuit huis Johan op. Haar stem klonk opgewonden, alsof ze de afstand tussen Almelo en Mariënberg al rennend had afgelegd.

Zijn moeder praatte altijd harder door de telefoon dan gebruikelijk, er waren dan ook heel wat kilometers te overbruggen naar een vierde verdieping plus zolder in Amsterdam, zelfs een stel hoogtemeters. Dat zei ze weleens: 'Als ik aan jou denk, dan zie ik je altijd ergens ver boven me... Wij wonen hier op vlak land, in Amsterdam wijst alles de hoogte in: huizen met spitse gevels, torens, koepels.'

Haar opwindung gold niet de muzikaliteit van de film, al speelt muziek de hoofdrol. Aan het slot springen opeens barsten en scheuren in de egaalwit gekalkte muren. De koperen kroonluchters die een bijna religieus licht verspreiden, zwaaien vervaarlijk heen en weer. De eerste kleine ruiten springen uit de glas-in-loodramen. Scherven van lila, hemelsblauw, rood en goudgeel vallen omlaag als gekleurde tranen. Met razende kracht slaat een loden slopersbol dwars door de muur van de kapel. Gruis stuift in wolken op. Steenbrokken storten als een waterval neer.

Dan zwenkt de camera naar buiten. De kapel blijkt omringd door bulldozers, kraanwagens met slopersbol, mannen in witte overalls bewapend met hamers, breekijzers. Vervolgens kiest de camerablik een plaats hoog aan de hemel, alsof het oog van God neerkijkt naar een relikwie, een gouden schrijn omringd door puinhopen. Alles rondom de kapel is gesloopt. Het is alsof de aarde is vergaan. Nog net is op de achtergrond het silhouet van Rome te ontwaren aan de rand van de filmbeelden.

De stem van zijn moeder schoot vol: 'Je moet de film gaan zien, Johan, het is echt een film voor jou. Zoals die ijzeren bal zich met enorme kracht door de muur een weg baant, alles kapotmaakt... het kwam als een schok. Die middeleeuwse kapel gaat helemaal aan gruzelementen, dat gebeurt zomaar, als ze al dat moois maar stuk kunnen maken, die slopers, de ellendelingen...'

Woorden vol verontwaardiging over al het eerbiedwaardigs dat kapotgemaakt wordt, lagen in haar mond bestorven. Het was geen pose van haar. Ze kon het eenvoudigweg niet verdragen. Een gevelde boom, een onttakeld huis, een kapotte pop, een geknakte bloem, een gewond kind, een beschadigde vlinder, een gesneuvelde vogel, een gehavend gezicht: het raakte haar allemaal diep. Ze stond een gave, ongeschonden wereld voor. Het vormde haar diepste overtuiging, als een geloof.

Na drie jaar kwam er bruusk een einde aan Johans verblijf aan de Stalpertstraat. De inrichting van het huis was afdoende, zeker voor iemand die de tijdelijke bewoner zal zijn, die hier onderdak vindt als op de vlucht tussen het ene huis en het andere. Gordijnen voor de ramen, zeker aan de straatkant. Keuken met toebehoren. Douche. Tweepersoonsbed met fijne kussens voor gezelschap van 'eventuele Amsterdamse grietjes'. Woonkamer met meubilair. Hij had de vloer witgeverfd, dat stond helder. 's Avonds licht van brandende lampen. Hier kon hem niets gebeuren, daarvan was hij overtuigd.

De Daniel Stalpertstraat is een van die vele, lange woonsleuven van De Pijp in Oud-Zuid, ontsproten aan de Amstel en weer ondergaand in de Boerenwetering. De straatwanden zijn bekroond met een witte daklijst, kap en hijsbalk. Iedere woning drie vensters breed.

Op een middag ging de bel enkele malen hard over, er werd op de deur gebonsd, er klonken zware stemmen, die met elkaar als op beveltoon spraken. Johan had het idee omsingeld te zijn, maar dat was onmogelijk. Er waren toch aanpalende huizen. Ook drongen vanuit de achtertuin stemmen zijn woonkamer binnen.

Hij opende de voordeur. Meteen stonden mannen binnen die Johan niet in overeenstemming kon brengen met de aanvankelijke, grimmige luidruchtigheid. Dit was, zo op het oog beschouwd, geen penoze. Ze droegen lichte regenjassen, als van detectives in Franse films van lang geleden. Een vouwde een vel papier open dat hij 'een dwangbevel' noemde. Iemand ging achter Johan staan en greep zijn polsen vast, klemde ze samen alsof hij ze wilde breken. Een ander liep ongevraagd verder. Johan had zich vergist. Hij was, als altijd, te goeder trouw geweest.

Per onmiddellijk moest Johan het huis verlaten. Hij woonde hier onrechtmatig. Hij had zich eigenaar betoond van een pand dat helemaal niet tot zijn bezit hoorde. Als een illegale vreemdeling had hij de schaduwzijde opgezocht, zelfs onwettelijke benut, van het Amsterdamse woningaanbod. En dat terwijl het aantal woningzoekenden duizelingwekkend was. Hij diende veroordeeld en gestraft te worden. Zijn

huis kon makkelijk een klein gezin herbergen, bovendien beschikte hij over de begane grond plus tuin. Aan wie had hij deze uitzonderlijke gunst te danken?

Zijn vader soms die 'relaties' had?

Zijn moeder die haar zoon 'via welke *chambre séparée* dan ook deze genade had bezorgd'?

Johan meende zelfs dat een van de mannen een wapen onder zijn jas verborgen hield, hij dacht de loop van een pistool te zien of de korte afmeting van een wapenstok.

'Ik ben onschuldig,' zei Johan. 'Ik heb het recht hier te wonen, er zijn afspraken gemaakt...'

'Met wie?'

'Een vriend van me nam een keer een man mee, en die vroeg me hier te gaan wonen om het huis te beschermen.'

'Wie was die man?'

'Ik weet geen naam.'

'Hoe heet die kameraad van je?'

'Friese, Leopold Friese. Hij studeert net als ik aan de faculteit van filosofie.'

'Dat zeggen jullie allemaal, dat jullie filosofen zijn. En ondertussen straal voor niets wonen,' klonk het honend. De man die het woord tot hem richtte, kwam met zijn gezicht dichterbij. Hij kneep zijn ogen samen. 'Zijn er papieren, heb je iets ondertekend?'

Het was of Johans stem weigerde. Hij voelde zich bedreigd. Was dit een stel huurmoordenaars dat hem belaagde? Opnieuw keek hij met ontzette ogen naar het wapen, verborgen onder de regenjas. Elk moment kon de man toeslaan. Achter zich hoorde hij de houten planken kraken van die andere man, die zijn huis bespioneerde. Keukenkastjes sloegen open en weer dicht. De laden van zijn bureau werden opengeschoven. Het kostte hem moeite de herkomst van de indringers te traceren. Ze konden evengoed van de politie zijn als van de opsporingsdienst. Ze konden net zo goed gestuurd zijn door de dienst woningbouw als door een malafide makelaar, die aanspraak op zijn huis meende te maken. Het enige wat zeker was: dit waren geen jongeren met bivakmutsen op en sjaals om die in Johans Amsterdamse jaren leegstaande huizen betrokken, deuren openbraken en erin gingen wonen onder het motto: 'Wonen is een recht'. Met als poëtische afleiding daarvan een leuze, die op tal van muren in de stad stond gekalkt: 'Onder het plaveisel het strand'.

Dat Amsterdam in die tijd, geplaagd door woningnood en evenzeer geteisterd door nodeloze leegstand, *kraakte* in zijn voegen. Zoveel wist Johan wel.

Zijn schuldeloosheid had de deur naar de Daniel Stalpert 43 geopend. Het was de schuldeloosheid die hij had meegenomen van het pure, zuivere land in het oosten waar niets geschonden mocht zijn, niets kapot mocht.

‘Zeg eens,’ zei de man met samenzweerderige, lispelende stem. ‘Zeg eens... hoe snel kun je je biezen pakken, ben je verdwenen en zien we je nooit meer terug? Doe je er het zwijgen toe, want we weten je te vinden, altijd, overal. Denk maar niet dat het anders is.’

Er schoot een fonkeling in zijn ogen. Een samentrekking van gezichtsspieren die Johan angst aanjoeg; het was of zich een radeloze woede van de man meester maakte. De smetteloze jongeling die Johan was, had zoiets nooit eerder meegemaakt. Nu zou het komen, hij moest butsen en schrammen oplopen in de stad, zijn ziel bruusk beschadigd. Littekens zijn gezicht sieren. Hij moest geschonden worden. Te lang was het echte leven aan hem voorbijgegaan.

Opeens trof een vuist hem met de kracht van een uit alle macht geworpen kei tegen zijn achterhoofd. Het duizelde Johan. Een zwarte waas trok voor zijn ogen. Hij wankelde, dreigde voorover te vallen. Op de tast greep hij achter zich naar de deurpost. Hield zich ternauwernood staande. Met vrienden van school in Mariënberg had hij weleens uit jongensachtige vriendschappelijkheid gevochten, uit overvloed aan energie. Dat had nooit geleid tot lichamelijk geweld. Hooguit jongensgenade. Een beheerste kniestoot in je zij.

‘En?’

Johan knikte. Hij dacht aan de slopersbol uit de film. Zoals zijn moeder erover vertelde. De slag die de gave, stenen muur aan brokstukken sloeg. Zijn moeder, die geen gevelde boom kon zien, geen geknakte bloemstengel. Toch aarzelde Johan.

‘Ik woon hier,’ bracht hij met moeite uit. ‘Al meer dan drie jaar. Ik kan nergens heen.’

Het werd de mannen ernst. Het wapentuig trof hem op zijn bovenbeen. Hij kromp ineen van pijn. Daarna zijn schouder, het voelde aan alsof die verbrijzeld werd.

‘We hebben het goed met je voor, geloof ons. Jij zorgt ervoor dat je voor de avond bent vertrokken, anders overleef je deze dag niet.’ De man herstelde zich, zijn stem klonk beheerst. Ondanks de ijzige kalmte die bezit van hem leek te nemen, was de dreiging er niet minder om.

Johan besepte dat hij geen verzet moest bieden. Hij stond tegenover een gewapende overmacht. De mannen begonnen zijn spullen naar de gang te slepen. Eerst hadden ze de gordijnen afgehaald en die open op de grond gespreid. Zijn huisraad gooiden ze erin, borden braken, een wijnglas ging stuk, bestek kletterde. De boeken vlogen door de kamer, verdwenen in bananendozen die een van de mannen op voorhand had meegenomen. Zijn bureau werd naar de gang geslept. De eettafel opgetild en weggedragen. De stoelen sleepten ze naar de voordeur. Als op afspraak kwam een witte bestelbus voorrijden. In een oogwenk was de laadruimte gevuld met Johans bezittingen, het was niet veel, hij wist dat hij niet voor eeuwig aan de Daniel Stalpert zou wonen.

De wagen reed de straat uit. Johan stond aan de deur in zijn onttakelde huis, te verlamd van verbazing en woede om te handelen. Hij kreeg een stoot in zijn rug. Het was of er iets brak in zijn schouders. Zijn linkervoet haakte achter de drempel. Hij tuimelde voorover, hervond zijn evenwicht. En stond buiten. De mannen gooiden achter hem de deur dicht, namen de sleutel mee.

Voordat hij werkelijk beseftte wat er gebeurde, waren ze verdwenen. Johan zou nooit meer terugkeren naar de plek waar hij drie jaar had gewoond, zijn eerste Amsterdamse jaren. Een equipe van schoften had hem uit zijn huis gezet. Zou hij zijn bezit nog terugvinden?

Vroeg in de avond belde hij aan bij Leopold aan de Amstel. Boven hem werd een raam opengeschoven. Het hoofd van zijn vriend kwam tevoorschijn. Leopold lachte, het was de schelle lach van een verrader.

‘Dacht je nu werkelijk dat je voor niets kon wonen? Je hebt de makelaars van de stad een dienst bewezen,’ riep hij hem toe. ‘Als jij daar niet in al je onschuld had gewoond, dan was het pand gekraakt, je hebt de rol van antikraakwacht voortreffelijk gespeeld, zeldzaam hoe je op de hand van de machthebbers kon zijn... Je bent nog argelozer dan ik al dacht, uit dat oosten van je komen zeker allemaal van die ingénue lieden.’ Hij zweeg, alsof hij wilde afwachten welke indruk zijn woorden op Johan maakten. ‘Oh ja,’ voegde hij eraan toe, ‘je kunt je spullen vanaf morgenochtend ophalen aan de Quellijnstraat, daar is een winkel die het Juttersdok heet, een zogenaamde kringloopwinkel. Heb je daar ooit van gehoord? Daar hebben ze die waardeloze rommel van je gedumpt.’

Leopold trok zijn hoofd naar binnen, schoof het raam dicht. Johan draaide zich om en liep langs de Amstel, zag de wolken, de weerspiegeling van de lantaarnlichten in het donkere water, de withouten bedieningsraderen van de sluizen en beseftte dat hij zijn leven een wending moest geven. Die nacht zou hij wel zien waar hij sliep. Hij kon altijd nog de trein naar Mariëberg nemen, maar misschien was dat wel gezichtsverlies, de verloren zoon die huiswaarts keert. Zijn moeder zou hem met open armen ontvangen, dat wist hij zeker. Hij keek nog eens op naar de wolken, naar de lichtspiegelingen om hem heen en het was alsof hij voor het eerst werkelijk de stad zag, de beloften en mogelijkheden die hem in een toekomstig Amsterdams bestaan werden geboden, en die hij moest gaan benutten.

Kort daarop kon Johan de verdieping aan de Nassaukade betrekken. Aan de voorzijde uitzicht op het water, aan de achterkant strekten zich diepe stadstuinen uit. En hij maakte kennis met Marjorie Fleurs. Ze kwam bij hem aan om een artikel voor de krant van de Kinkerbuurt in Oud-West te schrijven, hij was een nieuwe bewoner. Hij liet haar het huis zien. Woon- en achterkamer, de alkoof waar de boekenkast stond en achter de keuken nog een uitgebouwde slaapkamer. Vanaf het balkon keek je in de wild begroeide, nauwelijks onderhouden tuinen. Hoge populieren benamen het zicht op de achtergevels van de huizen aan de parallelle straat, de Da Costa.

De welluidende, zelfs wat klokkende stem van Marjorie vulde de achterkamer. Ze had donker haar en droeg een kort, lichtblauw jasje op een broek van zwarte spijkerstof. Haar onverwachte aanwezigheid benam Johan zowat de adem. Uit de koelkast nam hij een fles witte wijn, al was het nog het begin van de middag. Het was een zonovergoten dag, en dat maakte veel goed. Een glas was gerechtvaardigd. Marjorie dacht er net zo over, ze dronk gulzig. Om haar hals droeg ze een onopvallende zilveren ketting.

Ze vroeg hem naar zijn eerste indrukken van de Kinkerbuurt. Op de hoek van de Nassaukade en de Kinkerstraat lag café de Roemer, een glas bier kostte daar een gulden, wist hij dat? En had hij de Ten Katemarkt weleens bezocht? Marjorie woonde niet ver van hem vandaan aan de Bilderdijkkade. Een dag eerder had ze een mevrouw gesproken die nog had gezongen in het Concertgebouw onder een beroemde dirigent, de *Mattheüs Passie*. Zij vroeg Marjorie of ze ervoor kon zorgen dat de operette weer terugkeerde in Amsterdam, in een theaterzaal die ooit aan de Marnixstraat lag. Marjorie beloofde haar ervoor te ijveren.

Zelf kwam zij uit Het Gooi, daar was nog nooit een operettevereniging geweest. Ze lachte erom. Stralende tanden, lippen, Johans ogen dwaalden af. Het was of uit de verte van de hemel, van ginds boven de hoge huizen van Amsterdam, een lichtflits kwam aanvliegen die Johan trof. Of was het een pijl, een discus?

Ze zette de balpen nadenkend aan haar mond. Op de tafel tussen hen lag haar aantekenschrift. Ze had een exemplaar van de *Kinker Buurkrant* meegenomen, sloeg het open en liet Johan zien waar het verslag van haar bezoek kwam te staan in de rubriek 'Nieuwe bewoners'. Ze keek hem aan.

Hij schonk bij. Marjorie hief het glas met de fonkelende wijn. Al kenden ze elkaar nog maar net, hadden ze nauwelijks een aanraking gedeeld, de kiem was gelegd, niet voor liefde alleen - ook voor een kind. Marjorie ging die eerste keer niet weg. Hun liefde was geen eenmalig, toekomstloos verlangen.

De feestslingers wiegden. Het was half acht, een maandagochtend. Twiske had gezegd dat ze haar eenentwintigste verjaardag het liefst bij haar vader vierde, dat was bovendien een zondag, net als haar geboortedag. De stadstuinen beneden lagen nog in de schemer van het vroege uur op deze wintermorgen. Johan had die nacht onrustig geslapen. De meisjes die op het feest kwamen, deelden met Twiske de voorkeur voor zwart, het was of ze geen onbezorgdheid wilden kennen. Sommigen hadden een halsketting om van leer, eigenlijk kon je het geen sieraad noemen. In elk geval niet de glanzende parels, de straskralen of het zilveren collier dat Marjorie destijds droeg. En ze hadden zwarte laarzen aan, of schoenen met scherpe, hoge hakken.

Voor de gelegenheid droegen ze onder een oog een zwarte traan, aangebracht met een mascarastift. Sylvia heette een van de meisjes, Sonja een ander. Zoveel namen had Johan gehoord, hij was de meeste ervan alweer vergeten. Ze hadden het haar geknipt in scherpe lokken, die diep over het voorhoofd vielen. Ze noemden zich *gothic girls* of *goths* en luisterden naar muziek die *punk* heette, harde ruige muziek, aangejaagd door snerpande gitaren, die in je hoofd bonkte. Dankzij Twiske kwam haar vader in aanraking met een onbekende wereld, een *realm of darkness* die in niets leek op zijn wereld als twintigjarige. Een enkel meisje droeg een diadeem met zwarte, glazen kralen. Een ander stiftte haar lippen met een merk dat Demonia heette, ze liet het met een glimlach om de mond aan Johan zien, ze dacht hem ermee te shockeren, ze keek hem aan vanuit de hoek van haar zwartomrande ogen. De gesp van haar riem had de vorm van een vleermuis. Johan raakte kort in gesprek met Sylvia, een meisje dat er ondanks haar grimmige uiterlijk met kettingen en stalen schakels als versiering veel gevoeliger uitzag. De volgende ochtend kon hij zich niet meer herinneren waarover ze het hadden gehad. Vaag klonk nog in zijn hoofd het woord kraken, ze hadden gewoond in een kraakpand. Net als Twiske, trouwens. Sylvia sprak het woord uit met een sensuele glimlach om de lippen, alsof het iets verbodens was, iets spannends. De tijd dat Twiske in die Amsterdamse panden van de leegstand woonde, was Johan goeddeels ontgaan; zij koos al vroeg, zo rond haar zestiende, zeventiende, voor haar eigen weg.

De jongens die met de meisjes gingen, hulden zich ook in *sinister fashion*, hadden een haardracht alsof een zwarte helm hen tooide en droegen leren riemen met daarop stalen noppen. Ook de jongens brachten zwartsel aan over hun lippen en langs hun ogen. Ondanks de vervaarlijke aanblik die de bezoekers boden, was de sfeer op Twiskes verjaardag feestelijk, al had zijn dochter hem bij binnenkomst terechtgewezen.

‘Papa,’ zei ze, ‘je wist toch dat ik zwarte feestslingers wilde, dat had je toch kunnen weten? Als je er nu nog niet achter bent dat zwart mijn lievelingskleur is, dan heb je nooit goed naar me gekeken...’

Ze kustte hem een keer. Haar stem klonk wat hees, alsof ze de nacht ervoor hard had gezongen. Johan beschouwde haar woorden als uiting van dochterliefde, zo had hij altijd haar opmerkingen van scherpte ontdaan. Na de scheiding van Marjorie - er waren aan beide kanten nieuwe liefdes in het spel, of oude liefdes die opnieuw bloeiden en noodlottig bleken voor hun verhouding - dacht Johan de band met zijn dochter te kunnen bestendigen door haar niet als kind te behandelen, maar als gelijke. Haar moeder was juist van het tegendeel overtuigd.

Dat was het begin geweest van verwijdering en, uiteindelijk, vervreemding. Het aantekenboekje dat feitelijk altijd opengeslagen tussen hen in had gelegen, dat vanaf de eerste dag de signatuur droeg van hun hartstocht, raakte afgesleten, en op een keer klapte Marjorie het weer dicht.

In Johans oren gonsde de muziek na. Hij maakte de feestslingers in rood, geel, blauw, oranje en groen los van de muren, het raamkozijn, de lamp waaraan hij de vrolijke tooi een dag eerder had bevestigd. Zwarte guirlandes had zijn dochter gewild, vast ook zwarte confetti uitgestrooid door de woonkamer, over de stoelen, de tafels.

In een hoek trof Johan een zwartleren jack, dat hij herkende als afkomstig van zijn dochter. Ze had het hier uitgetrokken en neergegoid, in de overtuiging dat ze het later of na het feest wel zou komen ophalen. Johan kon zich niet herinneren dat ze zonder jas was weggegaan, misschien had ze een van vroeger van de kapstok gehaald, want haar vader had nooit een kledingstuk van zijn dochter weggedaan. Zelfs haar eerste paar rode kinderlaarzen, haar eerste pyjama met een motief van aardbeien erop en haar eerste badjas, ook rood, bewaarde hij als het kostbaarste bezit.

Hij bukte zich, raapte het jack op dat zwaar woog. Eronder lag iets dat onmiddellijk zijn aandacht trok. Het was of Johan vermoedde een vondst te doen, alsof de voorzienigheid, een lichtflits uit de diepte van de hemel, hem naar die verborgen hoek wees. Het waren twee bundels papier, bij elkaar gehouden door een zwarte kaft, gewikkeld geweest in cadeaupapier dat gescheurd ernaast lag. *Hemelse steden* vermeldde ook al zwarte letters op een wit etiket. Met als ondertitel *Een bruidsroman*.

Eronder stond de naam van zijn dochter, Twiske Fleurs. Gehaast sloeg hij een deel open, de bladzijden waren dicht betikt, de letters van de schrijfmachine waren op sommige plekken dwars door het papier geslagen. Johan wist niet dat Twiske over een typemachine beschikte. Onder de inhoudsopgave op de tweede bladzijde las hij de datering: 'Amsterdam, 12 juli 1984-15 december 1985'.

Ze had het dus de ochtend van haar verjaardag voltooid. Gloednieuwer kon een boek niet zijn.

Vaag herinnerde Johan zich dat Twiske de bundels met nauwelijks verholen triomfantelijkheid op een tafel in de hoek neerlegde, alsof het een geste van haar aan haar vader was. Maar hij kon zich niet herinneren wie het papier had opengetrokken. Mocht hij erin lezen? Hij kon niet weerstaan aan het verwachtingsvolle dat het boek opriep. Was het voor hem geschreven?

Vlug bladerde hij door en weer terug. In haar wat steile, leesbare handschrift had ze op de titelpagina geschreven, bij wijze van toelichting: 'Plaats en tijdstip van handeling: de Grote Wetering, Amsterdam, 2 december 1980 en vijf jaar later, Amsterdam, 15 december 1985'.

Deze periode viel samen met een tijd dat hij zijn dochter nauwelijks of zelfs helemaal niet zag. Alleen de laatste tijd ging het beter, daarom wilde zij haar feest bij haar vader thuis geven. Het boek bracht haar terug naar haar vader. Zij gaf een van de twee hoofdpersonen de naam Johan Verlaan, vertrouwder naam kon ze niet bedenken. Uit veiligheid was in de kraakbeweging een achternaam ongebruikelijk, soms een initiaal.

Jarenlang wist Johan niet waar zij woonde, wie haar vrienden en vriendinnen waren. Soms ontmoetten ze elkaar, jonge dochter en vader. Ze vertelde flardsgewijs over haar leven, sloeg stukken over, liet hiaten vallen, welbewust of niet. Soms kon hij nauwelijks volgen met wie ze nu wel of niet het meest bevriend was. Namen vielen, losten weer op in het niets. Keerden nooit meer terug.

Johan las de inhoudsopgave met hoofdstuktitels als 'De zon van vier uur in de middag. *Proloog*', 'Een tuimelende gevelsteen', 'Verdoold Amsterdam', 'Een witte ruïne of Hemelse steden', 'Stadstuinen en stadsgezichten' en 'Een saxofoon van fluweel'.

Het typoscript telde 166 bladzijden.

Johan kon zich niet bedwingen, bladerde koortsachtig door de bundels, hier en daar vluchtig een alinea lezend, onder zijn vingertoppen voelde hij het reliëf van de getypte letters, kwam aan bij de laatste bladzijde, las het slot: 'Twis liet haar ogen langs de gevels glijden, door de straten, en daarna hoorde Alfred haar tegen Johan zeggen: "Ik wil niet meer alleen zijn, dan is het 's nachts in huis koud en zo leeg".'

In het licht van deze ochtend in december, de dag na de verjaardag van zijn dochter, begon Johan Valentijn te lezen; wie waren Alfred en Johan? Was hij Johan? Kon de schrijfster voor Johan geen andere naam verzinnen, zij was toch haar vader?

Waarom noemde Twiske zich in het boek Twis?

Twiske had een eigen sleutel van het huis van haar vader. Ze kon elk ogenblik naar binnen komen om haar zwarte jack op te halen, en wie weet haar bruidsroman uit de handen te grissen van haar vader, die zich erin verloor, die las wat nooit eerder onder zijn ogen was gekomen.